

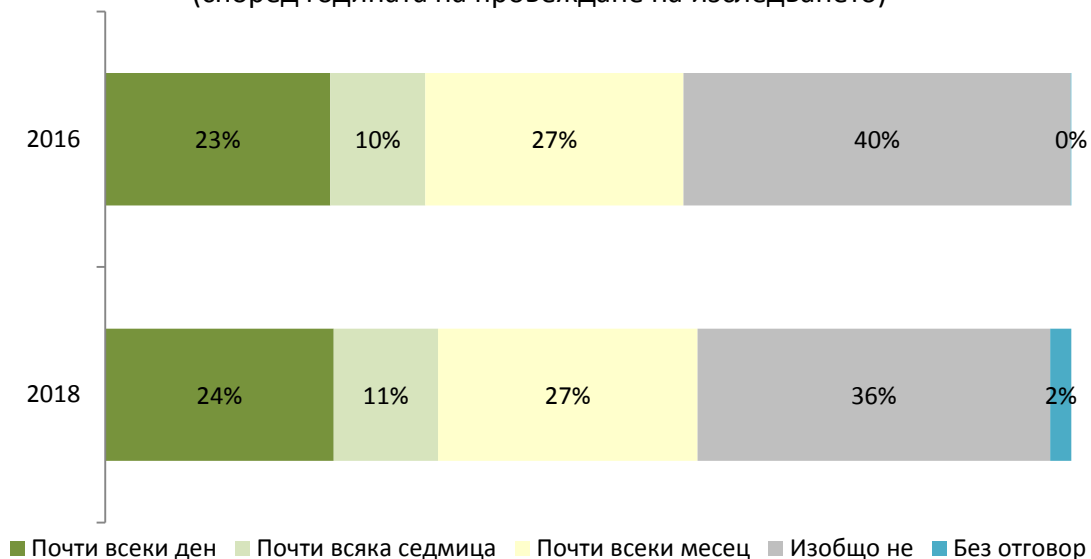
Демография на четенето на книги в България

Резултати от национално представително изследване на общественото мнение

Драгомира Белчева-Петрова
Петя Брайнова
Институт Отворено общество - София

Всеки трети от пълнолетните у нас (36%) заявява, че изобщо не отделя време за четене на книги, а всеки четвърти (24%) чете почти ежедневно¹. Това показват данните от национално представително изследване на общественото мнение, проведено от Институт Отворено общество – София през април 2018 г. Други 27% от анкетираните заявяват, че отделят време за четене на книги почти всеки месец², а 11% правят това всяка седмица. Резултатите показват, че няма значителни разлики между навиците за четене, регистрирани през 2016 г. и тези от 2018 г.

Колко често отделяте време за четене на книги? (според годината на провеждане на изследването)

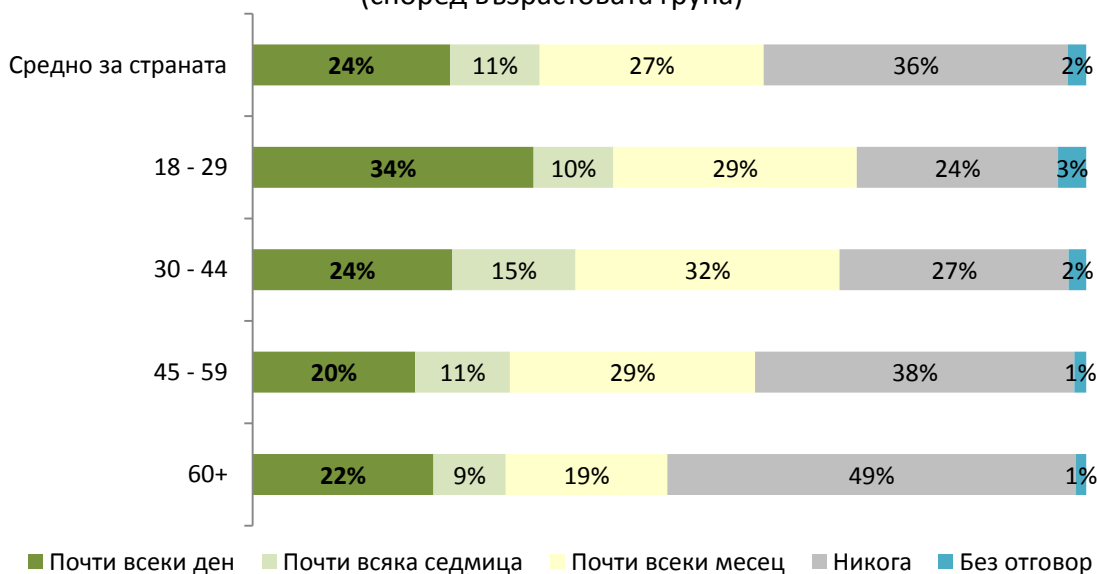
¹ Делът на посочилите отговор „Всеки ден“ (12%) е събран с дела на посочилите отговор „Няколко дни седмично“ (12%).

² Делът на посочилите отговор „Почти всеки месец“ (10%) е събран с дела на посочилите отговор „Няколко пъти годишно“ (17%).

1. Четенето според възрастовата група: Младите четат повече

Данните от изследването показват, че възрастните над 60 години четат значително по-рядко от по-младите - почти половината (49%) от хората над 60 години заявяват, че изобщо не отделят време за четене на книги, докато сред анкетираните на възраст до 29 години тези, които изобщо не четат, са 2 пъти по-малко (24%). Сред най-младите всеки трети (34%) заявява, че чете книги почти всеки ден, а с увеличаване на възрастта, този дял спада до 22% при хората над 60 години. При хората над 30 години, време за четене почти всеки ден отделя малко повече от 1 на 5 души, което се доближава до средното за страната.

Колко често отделяте време за четене на книги? (според възрастовата група)

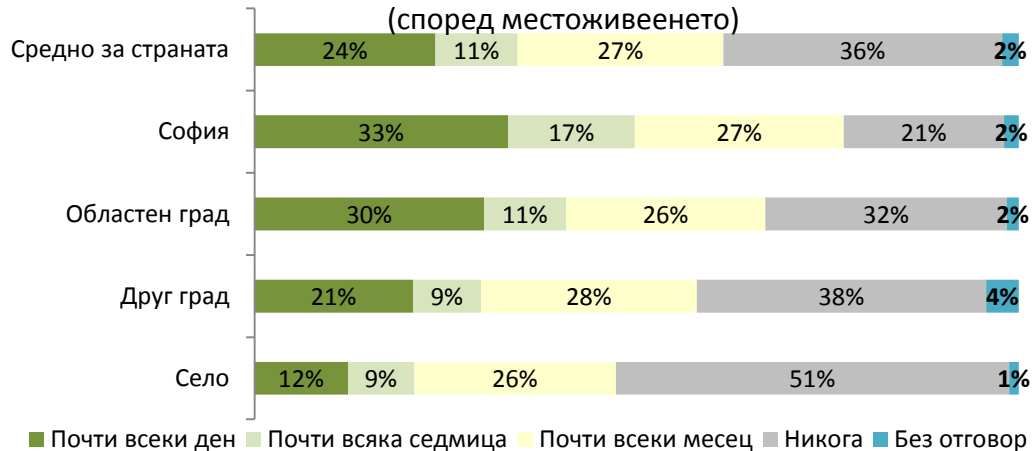

2. Четенето според типа на населеното място: В София се чете най-много

Делът на хората, които заявяват, че отделят време за четене на книги почти всеки ден, е около 3 пъти по-голям в столицата (33%) и в областните градове (30%) от дела на тези в селата (12%). В необластните градове почти всеки ден четат 21%, което е близко до средното за страната. Всеки втори, живеещ на село, споделя, че изобщо не чете книги, докато за сравнение в столицата едва един от пет човека спада към тази група.

Колко често отделяте време за четене на книги?

(според местоживеенето)

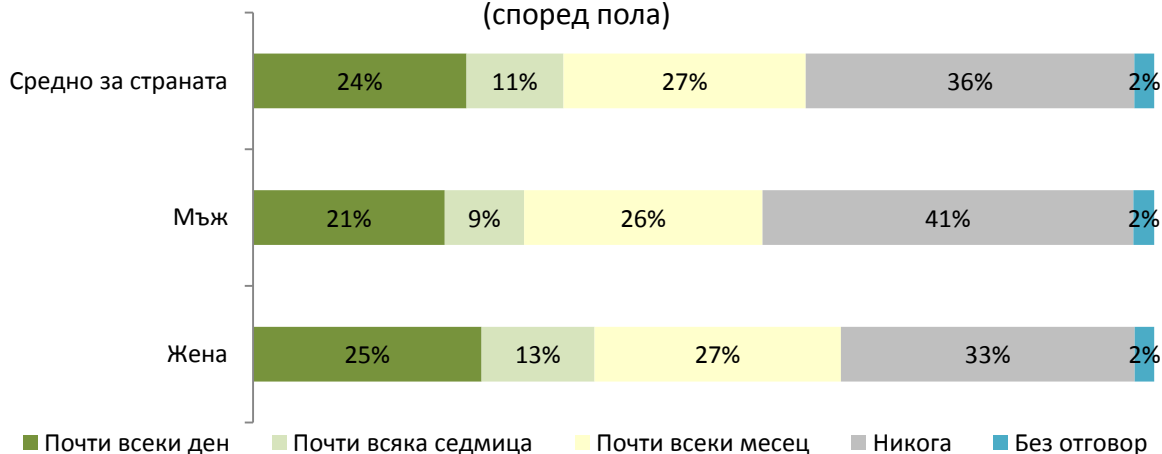

3. Четенето според пола: Жените четат повече

По отношение на пола, разлика в навика за четене между мъжете и жените има, но тя не е толкова голяма, колкото по населени места – сред мъжете 41% заявяват, че никога не отделят време за четене на книги, а сред жените този дял е 33%.

Колко често отделяте време за четене на книги?

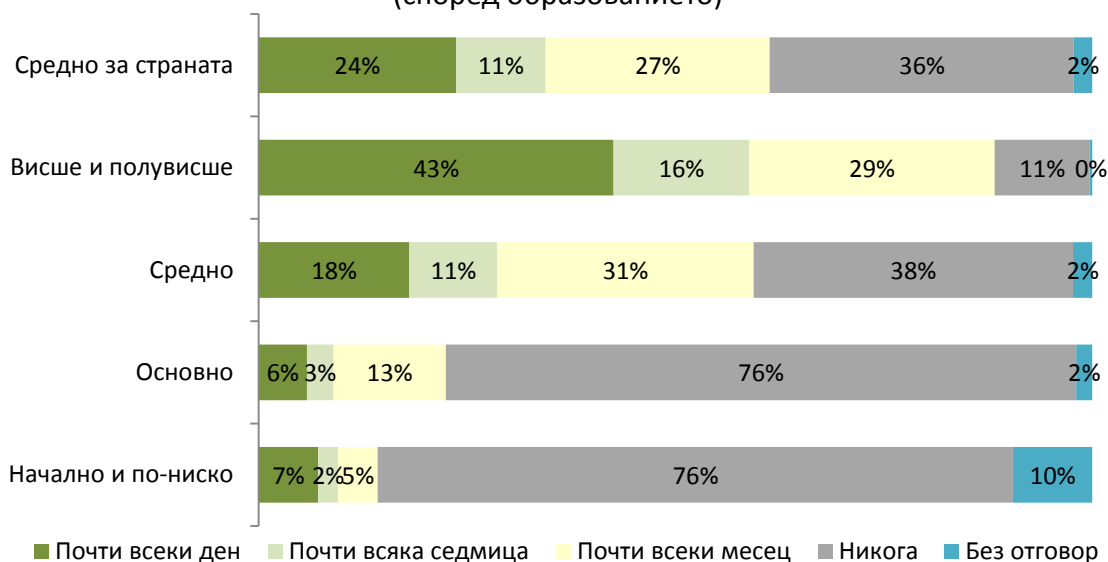
(според пола)

4. Четенето според степента на образование: По-образованите четат повече

Очаквано, много големи разлики в интереса към четенето на книги се наблюдават според степента на образование на анкетираните лица – колкото си по-образован, толкова по-често четеш. Например, сред висшистите³ близо половината (43%) четат почти всеки ден, което е 20% повече от средното за страната, и едва 11% признават, че изобщо не четат книги. Честотата на четенето при завършилите средно образование не се различава значително от тази, на средностатистическия пълнолетен гражданин на страната. Три четвърти от хората с основно и по-ниско образование (76%) заявяват, че изобщо не четат книги, което е над 2 пъти по-голям дял от средния за страната (36%).

Колко често отделяте време за четене на книги? (според образованието)

5. Четенето според месечния доход⁴: Хората с по-високи доходи четат повече

В синхрон със зависимостта между степента на образование и честотата на четене на книги, данните от изследването показват, че колкото е по-висок доходът на човек, толкова по-често той отделя време за четене на книги. Сред хората, които са част от домакинства с най-висок месечен доход (над 700 лв. на член на домакинството), онези, които изобщо не четат, са около 20%. Сред хората, с месечен доход между 450 и 700 лв., 29% заявяват, че изобщо не четат, а при хората, които живеят с между 300 и 450 лв. на месец, делът на тези, които изобщо не четат, достига до 47%. Най-високият дял на лица, споделили, че изобщо не четат - цели 59% - се отнася за най-бедните хора, разполагащи с до 300 лв. на месец. Тези, които четат книги почти всеки ден при всички доходни

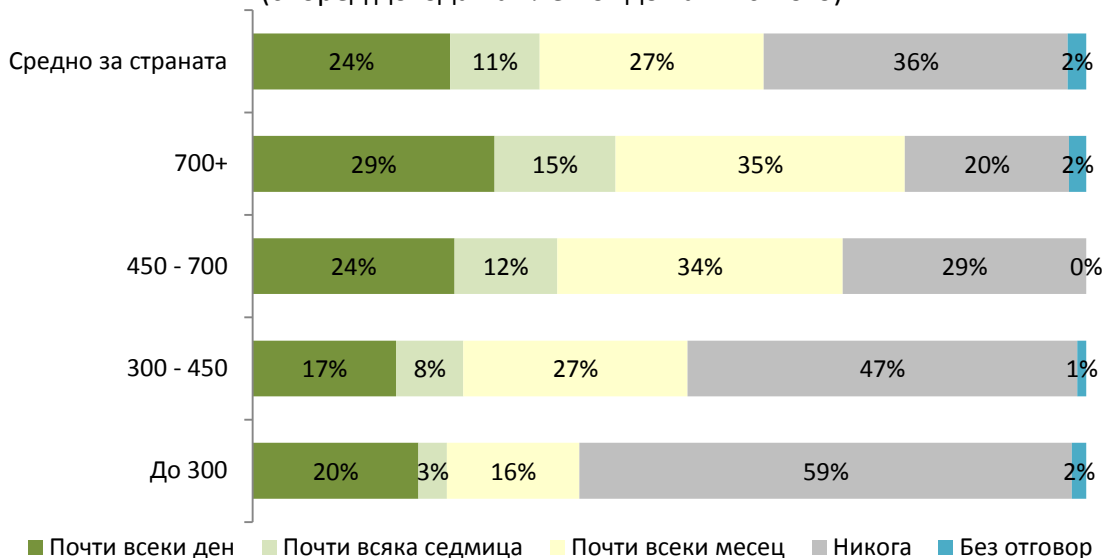
³ В това число хората, посочили, че са завършили висше или полувисше образование.

⁴ Доходът е пресметнат на човек от домакинството по модифицирана скала, при която на първия възрастен се дава коефициент 1, на всички останали по 0,5, а на децата до 13 години се дава коефициент 0,3.

групи са около 20%, което се доближава до средното за страната (24%), като при хората, с най-висок доход, този процент нараства до почти 30%.

Колко често отделяте време за четене на книги?

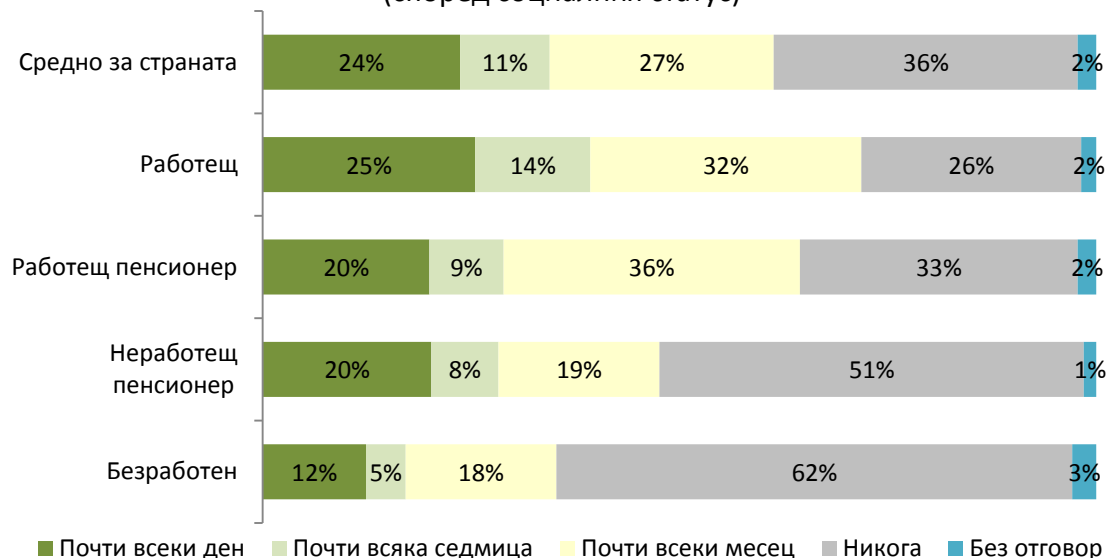
(според дохода на член от домакинството)

6. Четенето според социалния статус: Работещите четат повече

Ако разгледаме навиците за четене на книги по социален статус, ще установим, че се оформят две групи – на работещите (в т.ч. и работещите пенсионери) и на неработещите (в т.ч. безработни и неработещи пенсионери). Групата на работещите чете значително по-често в сравнение с неработещите. По-точно, по двама от всеки трима безработни (62%) и половината от неработещите пенсионери (51%) никога не отделят време за четене на книги. За разлика от тях, сред работещите делът на тези, които никога не четат, е една трета (33%) при пенсионерите и 26% при работещите в трудоспособна възраст.

Колко често отделяте време за четене на книги? (според социалния статус)

7. Четенето според потреблението на интернет: Редовните потребители на интернет четат повече

Хората, които сърфират в интернет пространството всеки ден (46% от пълнолетното население на страната), имат различно поведение по отношение на четенето на книги от пълнолетното население на страната. Ако разгледаме честотата на четене на едните и на другите поотделно, виждаме че редовните потребители на интернет⁵ отделят време за четене доста по-често – всеки трети (31%) чете книги почти всеки ден, докато всеки пети (22%) изобщо не чете книги. Обратно е съотношението сред пълнолетното население - всеки четвърти (24%) чете почти всеки ден и приблизително всеки трети (36%) изобщо не чете книги.

⁵ Т.е. хората, които заявяват, че сърфират в интернет „Всеки ден“.

Колко често отделяте време за четене на книги? (според потреблението на интернет)

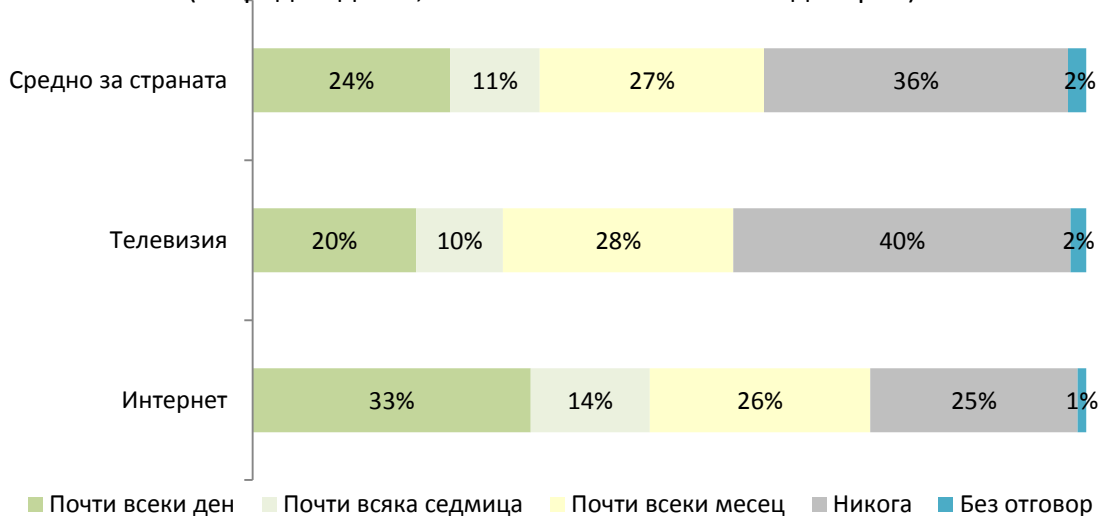

8. Четенето според доверието в медиите: Доверяващите се на интернет четат повече

На въпроса „На кой вид медия се доверявате основно, когато имате нужда от информация за положението в страната?“, онези, които посочват интернет, четат книги повече от посочилите телевизия. По-точно, всеки трети (33%) от доверяващите се на интернет заявява, че чете книги почти всеки ден, за разлика от доверяващите се на телевизията, при които едва всеки пети (20%) отделя време за четене почти всеки ден. От тези, които разчитат на информация за общественото положение от телевизията, 40% признават, че никога не четат книги, а сред онези, които търсят информация в интернет, едва всеки четвърти (25%) никога не чете книги, което е значително по-малък дял от средния за страната (36%).

Колко често отделяте време за четене на книги?

(според медията, на която имат най-голямо доверие)

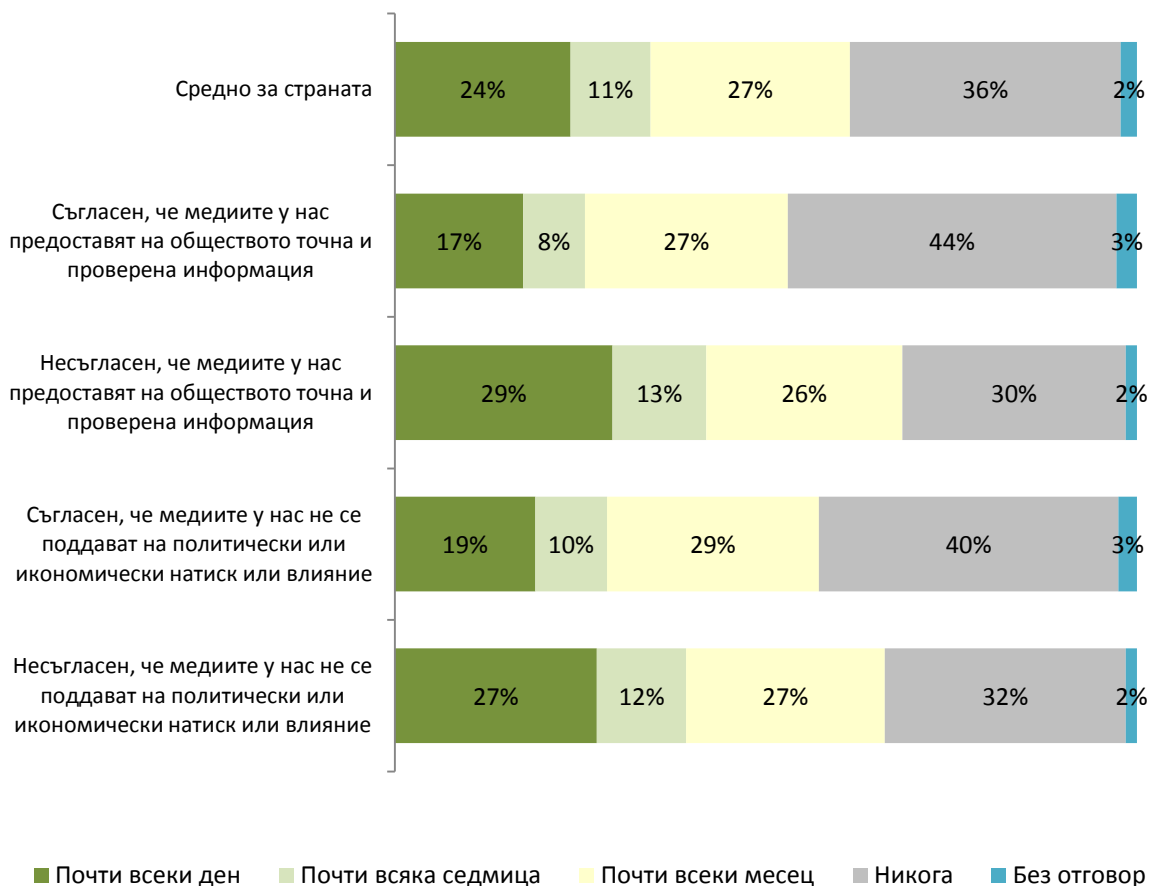
9. Четенето според доверието в медийната информация: По-критичните към медийната информация четат повече от по-доверчивите

Спрямо отговорите на въпросите дали вярват, че медиите у нас представят на обществото точна и проверена информация, без преднамерено да скриват или изопачават факти и дали медиите у нас се поддават на политически или икономически натиск или влияние, се наблюдават разлики в навиците за четене на книги. От тези, които вярват, че медиите предоставят точна информация и са независими от чужди влияния, над 40% заявяват, че изобщо не отделят време за четене, а само 30% заявяват същото, от тези които не вярват в тези твърдения. При по-доверчивите към качеството на информацията, която медиите представят в публичното пространство, хората, които четат почти всеки ден (17-19%) са с 10% по-малко, в сравнение с по-критичните (27-29%).

Колко често отделяте време за четене на книги?

(според доверието в медийната информация)

10. Профили според честотата на четене на книги

Данните от изследването позволяват да се направят обобщени профили на хората, според това колко често четат книги, като всеки профил се отличава по определени свои характеристики от средните разпределения по тези характеристики за страната. В следващия параграф, под „предимно“ се има предвид „повече от средното за страната, а не мнозинството от хората.

Хората, които четат книги почти всеки ден (24% от всички) предимно живеят в столицата (24%) и областните градове (41%), голяма част (53%) имат или учат висше образование. Това са предимно млади хора (22%), значителна част от които са под 30 г. Тези, които четат книги почти всеки ден, използват и се доверяват на интернет повече от средновзетото за страната. От всички медии те имат по-голямо доверие на интернет (23%) спрямо средното (16%) и съответно доста по-голямо ежедневен потребление на интернет (61%) спрямо средното (46%). Данните от изследването показват, че който чете книги почти всеки ден е по-критичен от средностатистическия пълнолетен

българин по отношение на качеството на информацията, която медиите предоставят на обществото. По-точно, две трети от хората, които четат всеки ден не вярват, че тази информация е точна, проверена и не съдържа скрити или изопачени факти, както и не вярват че медиите ни не се поддават на политическо или икономическо влияние (при среден дял за страната 56%).

Хората, които четат книги почти всяка седмица (11% от всички) предимно живеят в столицата (27%), голяма част имат (45%) висше образование (при средни дялове за страната съответно 17% живеещи в София и 30% висшисти). Това са предимно млади хора, като една трета (33%) от тях са на възраст между 30 и 44 години (при средно за страната 24%), преобладаващата част от които работят (61%). От всички медии, подобно на онези, които четат книги всеки ден, те имат по-високо доверие на интернет (21%) спрямо средното (16%) и съответно доста по-голямо ежедневно потребление на интернет (59%) спрямо средното (46%). Тези, които четат книги почти всяка седмица са също толкова критични по отношение на качеството на информацията, която медиите предоставят на обществото, колкото и онези, които четат почти всеки ден. А именно, около две трети от тях не вярват, че тази информация е точна, проверена и не съдържа скрити или изопачени факти, както и не вярват, че медиите ни не се поддават на политическо или икономическо влияние (при среден дял за страната 56%).

Хората, които четат книги почти всеки месец (27%) живеят както в големи, така и в малки градове и села. Мнозинството от тях (55%) са на възраст между 30 и 59 години, при среден дял за страната 39%, което означава, че хората, които отделят време за четене на книги, макар и най-рядко, в сравнение с предходните две групи, са предимно на средна и зряла възраст. Това са хора със средно (59%) или висше образование (32%), при средни стойности за страната съответно 52% и 30%. По отношение на социалния си статус, тези хора са предимно работещи (57%), което е с 10% повече от средната стойност за страната, а безработните и пенсионерите сред тях са сравнително малко. Доверието им в различните медии, когато имат нужда от информация за положението в страната в момента, в това число доверието им към телевизията, радиото, вестниците и интернет-пространството, е сходно с доверието към медиите на пълнолетното население в страната. Групата на тези, които четат книги почти всеки месец, сърфират в интернет сравнително по-често от средностатистическия пълнолетен гражданин. По-точно, половината от попадащите в тази група (54%) ползват интернет всеки ден, което е с около 10% повече от средния дял за страната. За разлика от хората, които четат почти всяка седмица или почти всеки ден, тези, които четат книги почти всеки месец, не са толкова критични по отношение на качеството на информацията, която медиите предоставят на обществото. Всъщност, те са точно толкова критични, колкото пълнолетното население на страната. А именно, 56% от тях не вярват, че тази информация е точна, проверена и не съдържа скрити или изопачени факти, както и че медиите ни не се поддават на политическо или икономическо влияние.

Хората, които изобщо не четат книги (36% от всички) предимно живеят в селата и необластните градове, по-точно почти две трети от тях (62%), от които 37% в села и 25% в необластни градове. Почти половината от тях (45%) са на възраст 60 и повече години, което е значително по-висок дял от средния за страната (33%). Групата на тези, които признават, че изобщо не отделят време за

четене се характеризира с основно (27%) или по-ниско образование (7%), като посочените дялове са около 2 пъти по-високи от средните за страната. В тази група преобладават неработещите пенсионери (40%) и безработните (15%), което значително я отличава от трите групи, които отделят време за четене, по отношение на социалния статус. Почти половината (44%) от хората, които изобщо не четат книги, живеят с месечен доход под 450 лева. В по-голямата си част, когато имат нужда от информация за положението в страната, те се информират от телевизията (75%), а не от интернет (11%), което ги отличава от групите на хората, които четат книги сравнително често (почти всеки ден или почти всяка седмица). Две трети от хората, които изобщо не четат книги (63%), споделят, че изобщо не сърфират и в интернет, при среден дял на несърфиращите в интернет за страната 39%. За разлика от хората, които четат сравнително често (почти всеки ден или почти всяка седмица), тези, които не отделят време за четене на книги, не са толкова критични по отношение на качеството на информацията, която медиите предоставят на обществото.

За изследването

Данните, използвани в настоящата статия, са резултат от национално представително изследване на общественото мнение, проведено сред населението на възраст над 18 г. през април 2018 г. по метода на интервю лице в лице по стандартизирана анкетна карта. Респондентите са подбрани чрез вероятностна двустепенна гнездова извадка. При планирани 1200 интервюта са осъществени 1179. Максималната стохастична грешка е $\pm 2,8\%$. Изследването е осъществено и финансирано от Институт Отворено общество – София.